

9. Close R.A. A Reference Grammar for Students of English. – M., 1979.
10. Goursky S.O. The Idiomatic Heart of the English Language. – Lvov, 1975.
11. Iyish B. The Structure of Modern English. – L., 1971.
12. Ролинг Дж.К. Гарри Поттер и узник Азкабана. Перевод с англ. М.Д.Литвиновой. – М.: Росмэн, 2002.
13. Rowling J.K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban. – NY, 1999.

Харкавлюк К.Ю.

*Хмельницький національний університет
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Ємець О.В.*

Особливості передачі концепту ЛЮБОВ у перекладах пісень гурту “The Beatles”

Сьогодні стає все більш очевидно, що не лише мова людини, але й сфера її мислення метафорична. Як відзначають Джордж Лакофф та Марк Джонсон, метафора пронизує усе наше буденне життя та проявляється не лише в мові, а й в мисленні та діях. Наша понятійна система, у рамках якої ми діємо та мислимо, метафорична за своєю суттю.

Аналогічні судження зустрічаються і в багатьох сучасних роботах, де метафорі надається статус одного з невід’ємних елементів людського мислення. Так, В.Г.Гак зазначає, що метафора виникає в силу особливостей людського мислення. Якщо висловити думку дещо по-іншому, спеціально загострюючи її, то можна сказати, що метафора виникає не тому, що вона потрібна, а тому, що без неї не можна обійтися.

На важливість метафори як здатності створювати подібність між дуже різними індивідами та класами об’єктів вказує у своїх роботах Н.Д.Арутюнова.

Актуальність дослідження визначається сучасними тенденціями в області вивчення метафори у світі когнітивної лінгвістики, зокрема ролі концептуальної метафори у поетичних творах.

Об’єкт дослідження – концептуальна метафора “ЛЮБОВ”.

Предметом дослідження є особливості вираження концептуальної метафори “ЛЮБОВ” у піснях гурту “Beatles” та засоби перекладу концептуальної метафори.

Метою даної роботи є визначення метафоричного концепту ЛЮБОВ у піснях англійського гурту “Beatles” та встановлення засобів передачі концептуальної метафори у перекладі.

В останні десятиліття, в численних роботах вітчизняних та зарубіжних вчених метафора розглядається не лише як елемент художнього тексту, а перш за все як важливий когнітивний механізм. Такий підхід зумовлений розвитком і становленням нової галузі лінгвістики – когнітивної лінгвістики. Функція метафори як інструменту мислення та пізнання визначається як *когнітивна*, або *концептуальна*, а сам троп, що виконує цю функцію, характеризується як когнітивна, або концептуальна метафора. Дж.Лакофф та М.Джонсон, автори теорії концептуальної метафори, внесли вагомий внесок у теорію концептуальної метафори. Вони виходять із того, що “наша повсякденна понятійна система, у рамках якої ми мислимо і діємо, є метафоричною за своєю суттю”. Метафори як мовні вирази стають можливими саме тому, що наша понятійна система має метафоричний характер [1, с. 96].

Концептуальна метафора спрямована на вербалізацію таких понять, як кохання, життя, смерть, щастя. Ці поняття відносяться до складних розумових просторів, що безпосередньо не спостерігаються, й у процесі пізнання метафорично співвідносяться з більш простими розумовими просторами, або з такими, що спостерігаються безпосередньо (наприклад, людські емоції порівнюються з вогнем, сфера економіки і політики – з іграми) [2, с. 29].

Джордж Лакофф виділяє три фактори, які є доказом того, що метафора присутня в людському мисленні, а саме: 1) системність метафоричних понять, тобто продуктивність концептуальних метафор, які слугують основою, для створення більшої кількості метафор в повсякденній мові; 2) орієнтаційні метафори, тобто використання метафори для керування роздумами та поведінкою на основі даних роздумів; 3) метафорична системність: освітлення – затьмарення [1, с. 102].

Аналізуючи переклад пісень гурту Beatles, ми будемо використовувати класифікацію способів передачі метафор за Т. Казаковою.

1. *Повний переклад з вилученням другорядних слів.* Прикладом даного способу передачі метафоричних виразів є пісня “Across the Universe”.

*Limitless undying love,
Which shines around me*

*Безмежна, вічна любов,
Що сяє навкруги як мільйони сонць*

*Like a million suns
It calls me on across the Universe*

Закликає мене пролетіти Всесвіт

[переклад мій. – К.Х.]

У даному випадку, метафоричний вираз, який автор використав у оригіналі, ми передали буквально. Тобто ми використали повний спосіб перекладу. Таким чином, ми передали концептуальну метафору ЛЮБОВ – ЩОСЬ БЕЗСМЕРТНЕ. І завдяки цьому нам вдалося передати характер твору, зберегти ідею, яку хотів донести автор. Адже, у тексті оригіналу, він надає могутнього значення любові і у перекладі, метафоричний вираз, який зберігся, передає той самий настрій. Також, при перекладі, використані порівняння та гіпербола (*Love shines like a million suns – Любов, що сяє навкруги як мільйони сонць*), які надають тексту ще більшої експресивності. У перекладі ми додали слово *пролетіти*, проте це не суттєво, адже воно не змінює змісту тексту. Також ми зберегли стиль написання твору: і в мові оригіналу, і в перекладі не використана рима, що не характерно для поетичного тексту. Як ми бачимо, повний спосіб перекладу є найдоцільнішим, тому що ми зберігаємо метафоричний вираз і передаємо концептуальну метафору. При повному перекладі ми акцентуємо увагу на основному, що хотів передати автор і, що найголовніше, ми зберігаємо зміст та характер твору.

2. *Заміна*. Приклад, де використаний даний спосіб перекладу – пісня “Step Inside Love”.

*Love, when you leave me
Say you will see me again.,*

*Любовь, как уйдешь
Так вернешься опять,*

[переклад І.Полуяхтова].

У даному випадку використано метафору *Love, when you leave me*, що належить до концептуальної метафори ЛЮБОВ – ЖИВА ІСТОТА. Хоча при перекладі метафоричний вираз дещо змінений (*Любовь, как уйдешь*), проте вдалося передати концептуальну метафору. При перекладі вилучено слова *say* та *see*, останнє з яких замінене на *вернешься*. У результаті цього зміст тексту отримав дещо інший характер. Адже у мові оригіналу герой просить любов прийти до нього ще раз, тобто автор акцентує власну увагу на цьому моменті. А у перекладі герой уже з впевненістю говорить про те, що любов до нього вернеться. І тому частково втрачається зміст, емоційність тексту. Не дивлячись на те, що перекладач таки використав метафору, замінивши при цьому елемент виразу, характер тексту змінюється. Ми б хотіли запропонувати власний переклад даного метафоричного виразу *Любове, якщо ти мене покинеш/Скажи, коли знову побачиш*. В даному випадку ми використали повний переклад при передачі метафори. У оригіналі герой не впевнений що взагалі колись зустрінеться зі своєю дівчиною. При перекладі ж герой впевнений, що побачить дівчину у майбутньому, проте не знає коли це станеться. Функція метафори в даному тексті – експресивна.

3. *Вилучення тропи*. Прикладом даного способу перекладу є пісня “Can’t Buy Me Love”

*For I don’t care too much for money,
For money can’t buy me love*

*На деньги, знаешь, наплевать –
Любовь купить нельзя*

[переклад М.Березовського]

В оригіналі автор використав метафору, що відноситься до концептуальної метафори ЛЮБОВ – ПРЕДМЕТ, яку перекладачеві вдалося передати при перекладі. Як ми бачимо, у перекладі використано метафору, проте вилучено певний елемент (*money*), що виконував функцію уточнення в даному тексті. Хоча при цьому перекладач передав емоції героя, зберіг висновок, до якого дійшов сам автор пісні (*For money can’t buy me love*). Даний метафоричний вираз звичний для нас, адже ми використовуємо його в нашій повсякденній мові. У тексті оригіналу, постійне повторення слова “*money*” спонукає слухача до того, що в нього в уяві любов постає як матеріальна річ, як щось коштовне. І так само в перекладі, хоча перекладач уникнув повтору даного слова, проте він вживає слова, які пов’язані зі значенням цього слова (*деньги, купить*). Таким чином, автор використав повтор-підхват, а перекладач цей повтор проігнорував, замінивши його іншими елементами.

4. *Втрата метафоричності*. Прикладом даного способу перекладу є пісня “Woman”

*And shall you take your time
And tell me when we’re alone
Love will come home*

*А в свой черед и ты мне скажешь
Наедине о любви ко мне*

[переклад І.Полуяхтова]

При перекладі замінено усі слова, певні з них вилучено, метафоричність втрачена. У тексті оригіналу метафора надає ситуації більшої романтичності. Ми відчуваємо, що двоє людей кохають один одного і все в їхньому житті гаразд. Проте, прочитавши переклад, складається дещо інша картина. Немає тієї романтики, не відчувається ідилія. Не використавши метафору, перекладач втратив експресивність тексту. Все відбувається дуже просто, штучно, не цікаво. А якби тут була використана метафора, то одразу ж в нашій уяві постала інша картина. Також в тексті оригіналу ми

зустрічаємо алітерацію звуку[1], тобто відлуння слова любов, що також надає ситуації експресивності. Перекладач в свою чергу не використав даний прийом. У тексті оригіналу метафора належить до концептуальної метафори ЛЮБОВ – ЖИВА ІСТОТА. Оскільки, при перекладі метафоричність була повністю втрачена, ми б хотіли запропонувати власний переклад *Чи можеш виділити час/ї сказати на самоті,/ що пануватиме любов назавжди у душі.*

У даному випадку ми дещо змінили метафоричний вираз. Ми замінили *Love will come home* на *любов пануватиме у душі.* Проте зміст твору зберігся, і використана метафора належить до концептуальної метафори ЛЮБОВ – ЖИВА ІСТОТА.

Таким чином, можна зробити висновок, що при перекладі пісень гурту “Beatles” використовувались різноманітні способи перекладу. Проте, незавжди той чи інший спосіб повністю передає усі функції, які несе метафора в тексті оригіналу. У результаті дослідження, ми виділили 4 способи перекладу, що були використані при передачі концептуальної метафори. Звичайно, найкращий та найдоцільніший спосіб – це повний переклад, проте він зустрічається не надто часто, адже поезію складно перекладати дослівно. Частіше ми зустрічали повний переклад із вилученням другорядних слів. Проте у цих випадках метафора була збережена, і що найголовніше – передана концептуальна метафора. Інший спосіб перекладу, при якому вдавалося передати концептуальну метафору, – заміна. Так, навіть замінивши елемент метафоричного виразу, перекладачі зберігали концептуальну метафору, і майже в усіх випадках передавали той зміст, що хотіли донести автори пісень. Також при перекладі було використано вилучення. На нашу думку – це не найкращий спосіб перекладу. Адже, вилучивши елемент метафоричного виразу, перекладач втрачає ідею, що хотіли донести автори. Концептуальна метафора не передається, зміст та характер тексту змінюються. Останній спосіб перекладу, який, на нашу думку, є найбільш неправильним при передачі концептуальної метафори, – це втрата метафоричності. У даних випадках, де використаний цей спосіб перекладу, перекладачі повністю втрачали зміст тексту. Тому не може бути доцільним той спосіб перекладу, де втрачається зміст. Адже при перекладі найважливіше передати ту ідею, що хотів донести автор. А при даному способі перекладу це неможливо. Отже, найдоцільнішими способами перекладу є повний переклад із вилученням другорядних слів та заміна. Адже так зберігається метафоричний вираз, передається концептуальна метафора і зберігаються ті ідеї, що хотів передати автор.

Література

- Лакофф Д., Джонсон М. Метафори, котрими ми живем // Теория метафоры: М.: Прогресс, 1990. – 302 с.
- Лузина Л.Л. Когнитивная метафора // Е.С.Кубрякова, В.З.Демьянков, Ю.Г.Панкрац, Л.Л.Лузина. Краткий словарь когнитивных терминов. – М.: Изд-во МГУ, 1997. – С.55-56.
- Полуяхтов И. The Beatles. – М.: ТОО “Янус”, 1996. – 288 с.

Хміль Р.В.

*Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Данилюк Л.В.*

Phonetic Differences between British English and American English

English today is regarded to be an international language because it is widely used in all spheres of life all over the world. But English is used in many variants, it is not a unique language. The most widely used are *British English* (BrE) and *American English* (AmE). These both variants can be heard and used in Ukraine today. That’s why it’s essential for a teacher-student to make an attempt to find out differences between these two variants of English. The article touches upon only one aspect of English – its phonetic side. Comparative analysis of phonetics of BrE and AmE were made to find out pronunciation differences.

As the investigation of special literature shows, on the territory of Great Britain English exists today in more than one dialect, which may be distinguished from each other by differences in pronunciation, grammar and vocabulary [4, p. 248]. As M.A.Sokolova underlines, learners of a foreign language often use the word “accent” to describe pronunciation features in a foreign language influenced by the mother tongue [4, p. 249].

There are today five major accents on the British Isles:

1. Southern English or Received Pronunciation (RP)/BBC English
2. Northern English
3. Welsh English